

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 89 0 П 029694 18 Рев
Бања Лука, 28.11.2018. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Росе Обрадовић, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Сенада Тице, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Б.Ш. и А.Ш.–П. из Б. Л., обоје заступани по А. Н., адвокату из С., против тужених А. Г. из Б. Л., те М. П. из С., заступан по В. Т. – Ш., адвокату из И. С., ради раскида уговора и наплате новчаног потраживања, одлучујући о ревизији туженог М. П. против пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 89 0 П 029694 17 Гж 2 од 21.9.2017. године, на сједници одржаној 28.11.2018. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се усваја, обје нижестепене пресуде се преиначавају у дијелу којим је усвојен тужбени захтјев тужитеља Б. Ш. у односу на туженог М. П. тако што се тужитељ Б. Ш. у цијелости одбија са тужбеним захтјевом према туженом М. П., слиједом чега се преиначава и одлука о трошковима спора тако што се тужитељи обавезују да туженом М. П. накнаде трошкове поступка у износу од 12.332,07 КМ.

Тужитељи се обавезују да туженом М. П. на име трошкова жалбеног поступка плате износ од 2.160,00 КМ, а тужитељ Б. Ш. и да му на име трошкова ревизионог поступка плати износ од 1.228,50 КМ.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Сокоцу број 89 0 П 029694 12 П од 19.10.2016. године обавезани су тужени да солидарно исплате тужитељима износ од 171.377,23 КМ, од чега тужитељу Б. Ш. (даље: тужитељ) 164.558,91 КМ, а тужитељици А. Ш. – П. (даље: тужитељица) 6.818,32 КМ, са законским затезним каматама почев од 30.5.2005. године одн. 10.10.2011. године па до коначне исплате, те да им накнаде трошкове поступка у износу од 17.959,17 КМ, док је тужба одбачена у дијелу захтјева за раскид уговора о продаји старе девизне штедње, закљученог дана 30.5.2005. године између тужитеља и туженог А. Г. (даље: првотужени).

Другостепеном пресудом Окружног суда у Источном Сарајеву број 89 0 П 029694 17 Гж 2 од 21.9.2017. године жалба туженог М. П. (даље: друготужени) је дјелимично уважена и првостепена пресуда преиначена тако што је тужитељица одбијена са тужбеним захтјевом, док је у односу на захтјев

тужитеља првостепена пресуда потврђена с тим да на досуђени износ главног дуга камата тече од 10.10.2011. године па до исплате.

Друготужени ревизијом побија другостепену пресуду у дијелу којим је у односу на њега усвојен захтјев тужитеља и то због повреде одредаба парничног поступка, погрешне примјене материјалног права и одлуке о трошковима поступка с приједлогом да се оспорена пресуда у побијаном дијелу укине и предмет у том дијелу врати на поновно одлучивање или да се првостепена пресуда преиначи тако да се у односу на њега тужбени захтјев одбије у цијелости.

У одговору на ревизију тужитељи су предложили да се ревизија одбије.

Ревизија је основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља за исплату дуга по основу уговора о продаји старе девизне штедње, увећаног за законску затезну камату и трошкове поступка.

На основу изведених доказа и резултата цјелокупног поступка првостепени суд је утврдио: да је дана 30.5.2005. године између тужитеља и првотуженог закључен уговор о продаји старе девизне штедње; да је тим уговором првотужени купио стару девизну штедњу тужитеља у укупном износу од 184.277,23 КМ, а у сврху куповине предузећа у процесу приватизације; да се овим уговором првотужени обавезао тужитељима у готовини исплатити купљени износ старе девизне штедње у 8 годишњих рата, с тим да им је прву рату у износу од 12.900,00 КМ исплатио на дан потписивања уговора; да су тужитељи потписали налог да се депоновани износи њихове старе девизне штедње, који су били предмет наведеног уговора, пренесу на рачун друготуженог; да првотужени није извршио уговорне обавезе јер тужитељима није исплатио преосталих 7 рата, у складу са закљученим уговором.

Код таквог стања чињеница првостепени суд, поред осталог, закључује да друготужени није био уговорна страна у предметном уговору о продаји старе девизне штедње и да није преузео било какву обавезу према тужитељима, али да постоји његова одговорност да солидарно са првотуженим тужитељима накнади штету коју су претрпјели због неиспуњења уговора.

Другостепени суд је прихватио чињенично утврђење и правни закључак првостепеног суда, налазећи да се, преносом старе девизне штедње тужитеља на његов рачун, друготужени неосновано обогатио јер за тај пренос није постојао правни основ.

Одлуке нижестепених судова (у побијаном дијелу) нису правилне.

Неспорно је међу странкама да тужитељ и друготужени нису били у уговорном односу. Наиме, тужитељи су уговор о продаји старе девизне штедње закључили са првотуженим као купцем и само се првотужени обавезао да им ту штедњу исплати у готовини у 8 годишњих рата. Неспорно је да првотужени ту обавезу није извршио, али се облигациони однос за накнаду штете и других

потраживања по основу наведеног уговора може рјешавати само међу странкама које су такав уговор закључиле.

Друготужени је у одговору на тужбу истакао приговор пасивне легитимације из разлога што су тужитељи уговор о продаји старе девизне штедње закључили са првотуженим, па у таквој ситуацији не могу од њега, који није био уговорна страна, тражити испуњење уговора или накнаду штете због неиспуњења. Код таквог приговара друготужени је остао током цијелог парничног поступка, а исти понавља и у изјављеној ревизији.

По налажењу овога суда, приговор пасивне легитимације, истакнут од стране друготуженог, је основан. Ради се о приговору материјално - правне природе, а на стварну легитимацију странака судови морају водити рачуна и по службеној дужности. Према томе, одбијањем наведеног приговора нижестепени судови су погрешно примијенили материјално право.

Околност што су тужитељи, по захтјеву првотуженог као купца њихове старе девизне штедње, потписали налог да се та штедња пребаци на рачун друготуженог који је тим средствима, као и средствима других продаваца старе девизне штедње, у поступку приватизације купио предузеће „Р.“ С., нема утицаја на одлуку о овом спору. Наиме, облигациони однос је релативног карактера и по правилу дјелује између субјеката тог односа (*inter partes*). По правилу, дужник не може испуњавати обавезу трећем лицу, а ни треће лице не може од дужника тражити испуњење обавезе. Међутим, могуће је да се обавеза не изврши повјериоцу већ трећем лицу, што је регулисано одредбама члана 305. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО). Сходно тим одредбама, уговором између повјериоца и дужника може бити одређено да дужник своју обавезу испуни трећем лицу, а не повјериоцу. Ту се ради о уговору о испуњењу чинидбе трећем лицу (тзв. делегација исплате). Треће лице у овом случају нема право да тражи од дужника испуњење обавезе за себе, него је оно само овлаштено да прими испуњење обавезе. Уговор о испуњењу чинидбе трећем лицу треба разликовати од уговора у корист трећег лица (чл. 149. - 152. ЗОО), на основу кога треће лице (корисник) стиче сопствено и непосредно право према дужнику.

И сам повјерилац може одредити да се обавеза изврши трећем лицу, а не њему. Тако је било у конкретном случају јер је првотужени, као купац старе девизне штедње, одредио да тужитељ, као продавац те штедње, депоновани износ штедње пренесе на рачун друготуженог. Друготужени је као треће лице био овлаштен од стране првотуженог као повјериоца да за њега прими испуњење обавезе од тужитеља као дужника. Из којих је разлога то првотужени као повјерилац учинио, тужитељ се као дужник не може упуштати. Треће лице ни у овом случају не може дужнику постављати захтјев за испуњење обавезе ако овај то не учини.

Пријемом испуњења није заснован облигациони однос између тужитеља и друготуженог јер није дошло ни до преузимања дуга у смислу члана 446. ЗОО ни до приступања дугу у смислу члана 451. ЗОО будући да између тужених није закључен уговор о преузимању дуга уз пристанак тужитеља, нити је између

тужитеља и друготуженог закључен уговор о приступању дугу (њих двојица се међусобно и не познају).

Не може се прихватити становиште другостепеног суда да се обавеза друготуженог темељи на одредбама чл. 210. и 214. ЗОО које регулишу стицање без основа. Стицање без основа значи стицање неке користи (ствари) на уштрб другог, а за које стицање не постоји правни основ или правни основ има неку ману због које није ваљан или је правни основ доцније отпао. У конкретном случају постојао је основ по коме је тужитељ пренио на рачун друготуженог своју стару девизну штедњу, а то је уговор о продаји те штедње закључен између њега и првотуженог. Како је првотужени одредио да се стара девизна штедња тужитеља не пренесе на његов рачун већ на рачун друготуженог, очигледно је да је постојао посебан облигациони однос између тужених, али тужитељ није ни у каквој вези са тим односом нити тај однос има било какав утицај на рјешење овога спора.

Из наведених разлога ревизија друготуженог се указује основаном, слиједом чега је одлучено као у изреци, на основу одредбе члана 250. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске” број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП).

Како су одлуке нижестепених судова преиначене, то је овај суд одлучио о трошковима цијелог поступка, на основу одредбе чл. 397. ст. 2. у вези са чл. 386. ст. 1. и 387. ЗПП. Друготужени је успио у спору па су тужитељи обавезани да му на име накнаде трошкова првостепеног поступка исплате износ од 12.332,07 КМ, сходно испостављеном трошковнику који је сачињен у складу са Тарифним бројевима 2. и 12. Тарифе о наградама и накнади трошкова за рад адвоката („Службени гласник Републике Српске” број 68/05) у вези са чл. 9. исте Тарифе. Поред ових трошкова, друготуженом припадају и трошкови састава жалбе у износу од 2.160,00 КМ и трошкови састава ревизије у износу од 1.228,50 КМ.

Предсједник вијећа
Роса Обрадовић

За тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић